

Consultatie: Wijziging Meststoffenwet in verband met de Voorwaarden over de maximale mestproductie in de derogatiebeschikking 2022-2025

Inbreng POV

Datum: 10-6-2024
Organisatie: POV
Contact: Eric Stiphout
Email: estiphout@pov.nl

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u de inbreng van POV inzake de consultatie wijziging Meststoffenwet in verband met de voorwaarden over de maximale mestproductie in de derogatiebeschikking 2022-2025. Middels deze consultatie wil POV reageren op het voorgelegde wetvoorstel.

Kernboodschap: POV is fel tegen afroming

De varkenshouderij zit al jaren onder het mestproductieplafond en heeft al substantieel geleverd door eerdere afroming, afname POR rechten, subsidieregeling sanering varkenshouderij (SRV) en autonome ontwikkelingen. Daarnaast hebben veel varkenshouders zich aangemeld voor de LBV/LBV+. Wij vinden het veel te voorbarig om op voorhand al impactvolle maatregelen te nemen die wellicht niet nodig zijn om doelen te behalen.

POV zet al jaren volop in op mestverwerking en wil hierin eindelijk een doorbraak. Mestverwerking draagt bij aan belangrijke doelen. Denk aan verbetering van bodem- en waterkwaliteit, energieproductie, reductie van stikstof en broeikasgassen, het efficiënt hergebruiken van mest om te voldoen aan de circulaire doelstelling en de voedselvoorziening. Hiervoor is wel innovatie en extra verwerkingscapaciteit noodzakelijk. Wij vragen overheden hierin te faciliteren.

Het plan van aanpak van LNV om de druk op de mestmarkt te verlichten zet vooral in op sanering en biedt veel te weinig perspectief. Ook verlicht het de mestmarkt niet voor de korte termijn. Toon bestuurlijk lef en ambitie!

Aanleiding

Als gevolg van, onder andere, de afbouw van de derogatie, de introductie van bufferstroken en NV- gebieden neemt de plaatsingsruimte voor mest in Nederland af. En neemt de druk op de mestmarkt toe ondanks de autonome afname van de veestapel. Om de druk op de mestmarkt te verlichten heeft het kabinet op 5 april 2024 een 'Plan van aanpak mestmarkt' gepresenteerd. De demissionaire minister heeft dit plan van aanpak verder uitgewerkt en opnieuw aangeboden aan de Kamer middels een routekaart en kamerbrief - (overheid.nl). Hierin zijn maatregelen opgenomen die moeten bijdragen aan de verlaging van de mestproductie en moeten leiden naar een nieuw evenwicht op de mestmarkt.

Het voorliggend wetsvoorstel is één van de maatregelen. Hiermee wil LNV de mestproductieplafonds voor 2025 in lijn brengen met de derogatiebeschikking. Het voorstel is om rechten af te romen, waarbij afroming bij verhandeling van fosfaatrechten naar 30% wordt verhoogd, en afroming van 30% bij verhandeling van dierrechten wordt ingevoerd.

De belangrijkste aandachtspunten voor de varkenshouderij;

1)Verlaging mestproductieplafonds en sectorale verdeling

In de regulering van het aantal rechten is de koppeling gemaakt met het nationale mestproductieplafond en de sectorale mestproductieplafonds. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de derogatiebeschikkingen als verleend door de EC. Het nationale mestproductieplafond wordt met 10% verlaagd van 2024 naar 2025. Zowel het nationale mestproductieplafond als de sectorale mestproductieplafonds worden met dit wetsvoorstel in lijn gebracht met de voorwaarden uit de derogatiebeschikking. Voorgesteld wordt om alle vanaf 2025 geldende sectorale mestproductieplafonds met hetzelfde percentage te verlagen als waarmee het nationale mestproductieplafond vanwege de derogatiebeschikking verlaagd wordt (dat wil zeggen minus 10,09% voor stikstof en minus 10,42% voor fosfaat). Hiermee draagt elk van de sectoren bij aan de verlaging van de mestproductie en komt er geen verhoudingsgewijs zwaardere last te rusten op één of meerdere sectoren.

Tabel 1: De nu geldende mestproductieplafonds en de voor 2025 voorgestelde mestproductieplafonds

		Mestproductieplafonds	
mIn. kg		2024	2025
Fosfaat	Nationaal	150,7	135,0
	Melkvee	73,6	65,9
	Varkens	36,7	32,9
	Pluimvee	24,1	21,6
	Overig ¹	16,3	14,6
Stikstof	Nationaal	489,4	440,0
	Melkvee	286,5	257,6
	Varkens	91,8	82,5
	Pluimvee	54,7	49,2
	Overig ¹	56,4	50,7

Reactie POV: De varkenshouderij zit al jaren onder haar sectorplafond. Uit de eerste kwartaal cijfers van 2024 blijkt dat de varkenshouderij al onder het voorgestelde fosfaatplafond (32.4 mln kg) van 2025 zit en voor stikstof al op 84.2 mln kg zit. En daarnaast vindt er nog krimp plaats via de LBV en LBV+([Fosfaat- en stikstofexcretie | CBS](#)). De varkenshouderij gaat hiermee, geheel zelfstandig, onder het voorgestelde sectorplafond van 2025 komen. Hiervoor zijn absoluut geen extra aanvullende maatregelen nodig!

2)Afroming bij overdracht rechten

Om de druk op de mestmarkt te verminderen, alsook omdat het de verwachting van het kabinet is dat zonder maatregelen het nationale mestproductieplafond in 2025 zal worden overschreden, wordt met dit wetsvoorstel een afroming van 30% voor fosfaat- en productierechten bij overdracht voorgesteld. Het kabinet is zich ervan bewust dat 30% een relatief hoog percentage is, zeker voor die sectoren waarin sprake is van relatief veel jaarlijkse lease van productierechten. Een lager percentage zal er echter toe leiden dat de bijdrage van deze maatregel aan het verminderen van de mestproductie in Nederland waarschijnlijk te gering is om een generieke korting te voorkomen.

Reactie POV: De varkenshouderij zit al jaren onder het sectorplafond en heeft geen aanvullende maatregelen nodig om het sectorplafond te behalen, zoals ook eerder beschreven. De POV is daarom ook fel tegen afroming van varkensrechten. Het doel om onder het sectorale (varkens)mestproductieplafond komen wordt al gehaald zonder afroming.

Al in 1987 werd via een stelsel van productierechten de mestproductie van varkens, pluimvee en rundvee aan een maximum gebonden. Hierna werden in 1998 eerst varkensrechten geïntroduceerd en gericht op het begrenzen de van varkensstapel. Om zo te voorkomen dat de mestproductie in Nederland boven een bepaald niveau stijgt.

De varkenshouderij neemt altijd haar verantwoordelijkheid en heeft de laatste jaren bovengemiddeld veel geleverd qua afname in dieraantallen. Dit door onder andere; de subsidieregeling sanering varkenshouderij (SRV regeling), eerdere afroming bij de herstructurering van de varkenshouderij, autonome ontwikkeling en afschaffen van de POR. De SRV (2020-2021) heeft gezorgd voor een daling van 8% van varkensstapel (-580.593

varkenseenheden). Ook het afschaffen van de POR (regeling ontheffing productierechten meststoffenwet) heeft gezorgd voor een daling van 121.622 varkenseenheden in 2017. De varkenshouderij is de laatste 25 jaar met 27% in varkensrechtenheden gedaald. Ook goed om te beseffen is dat de bijdrage van de varkenshouderij qua mestvolume maar 11 % is. Dus onze bijdrage is sowieso al beperkt.

Afoming vindt plaats over rechten die verkocht worden, alsook rechten die verleasd worden. Ongeveer 20% van de varkensrechten worden jaarlijks verleasd en zijn niet in eigendom van varkenshouders. Dit is onderdeel van ondernemerschap in de varkenshouderij en flexibiliteit is nodig om in te kunnen spelen op bedrijfsomstandigheden. Het voorstel van de minister om af te romen met 30% buiten de familie, treft de varkenshouderij enorm, juist door de hoeveelheid leaserechten.

De varkenshouderij haalt haar eigen plafond, verwerkt een substantieel gedeelte van de mest, heeft al enorm geleverd qua reductie in dieraantallen en gaat middels de LBV en LBV+ nog verder dalen in dieraantallen. Daarnaast heeft de varkenshouderij ook maar een uiterst beperkte invloed op het geheel. Waarom moet er dan alsnog juist bij deze sector afgeroomd worden?

3) Landelijke beëindigingsregelingen

De twee landelijke beëindigingsregelingen (Lbv en Lbv-plus) staan open en zijn in uitvoering. Daarnaast is nog een brede beëindigingsregeling aangekondigd door LNV.

Reactie POV: Op dit moment zijn er 549 varkenshouders aangemeld voor de LBV (plus) regeling (d.d. 29-5-2024 RVO). 549 Bedrijven is een enorme hoeveelheid, dat zijn circa 20% van alle varkensbedrijven. Echter kan er nog niet worden vastgesteld hoeveel varkenshouders, die op grond van deze regelingen een subsidieaanvraag hebben ingediend, of nog gaan indienen, hun veehouderij daadwerkelijk gaan beëindigen en op welk moment deze beëindiging wordt gerealiseerd. De verwachting is wel dat een substantieel deel van de aanvragers gebruik gaat maken van de regeling. Onze oproep: Wacht deze regeling af! Alvorens er verdere impactvolle beslissingen en maatregelen worden genomen. Om doelen te behalen is sowieso geen extra afoming nodig. De sector moet de kans krijgen zich te herstellen en nieuwe balans te zoeken.

4) Effect maatregelen brief

Om de druk op de mestmarkt te verlichten heeft het kabinet op 5 april 2024 een 'Plan van aanpak mestmarkt' gepresenteerd. Hierin zijn elementen opgenomen die moeten bijdragen aan de verlaging van de mestproductie, ondersteunend zijn aan de transitie van de landbouw en de export en mestverwerking bevorderen.

Reactie POV: Het gros van de maatregelen is gericht op stoppen of stoppers. LNV stopt enorm veel geld en energie in het saneren en verkleinen van de veehouderij. Het perspectief voor de blijvers blijft uit. Het perspectief en een visie op een transitie van het voedselsysteem met een EU Level playing field blijft ook uit. POV is daarentegen wel positief over de toezegging op het ondersteunen van de export en het bevorderen van mestverwerking. Is het mogelijk om dit wat verder te duiden? Wanneer en hoe kunnen we hierin gezamenlijk stappen zetten?

Alle sectoren zijn in gesprek geweest met het Ministerie van LNV over mogelijke maatregelen om de mestmarkt te verlichten. POV heeft daar ook inbreng in geleverd. We zien daar helaas weinig van terug in de voorstellen van de Minister. Wat is er gedaan met de voorstellen vanuit de sectoren? Hoe zijn afwegingen gemaakt? Waarom zien we oplossingsrichtingen voor de korte termijn niet terug?

De inschatting van het prijseffect op rechten wordt door het kabinet als beperkt ingeschat. POV schat deze situatie compleet anders in. De kosten van krimp worden altijd betaald door de blijvers, ook hier. De prijs van varkensrechten zal oplopen, want het wordt een overspannen markt aangezien iedereen tegelijkertijd rechten gaat kopen en er een hoop rechten uit de markt verdwijnen middels de beëindigingsregelingen. Ook dit is niet helpend voor een transitie van de landbouw.

5) Doel mestproductieplafonds

Door een mestproductieplafond op te nemen in de derogatiebeschikking borgt de Europese Commissie dat het nationale mestoverschot – te weten het verschil tussen de hoeveelheid mest die wordt geproduceerd en de hoeveelheid mest die verantwoord in de Nederlandse landbouw kan worden gebruikt – niet ongelimiteerd kan toenemen.

Reactie POV: We vragen om een actualisatie en heroverweging van deze maatregel. We begrijpen dat het niet wenselijk is om het verschil tussen productie en plaatsingsruimte te ver uit de pas te laten lopen, maar gezien de huidige tijd en omstandigheden willen we hier wel op ageren. De plaatsingsruimte neemt de komende jaren enorm af, niet alleen door afbouw van derogatie, invoering NV gebieden, bufferstroken en beekdalen, maar ook door de afname in areaal. De druk en ruimteclaim vanuit woningbouw, mobiliteit, recreatie, NPLG en natuur zorgen ook voor afbouw van areaal in de landbouw. Het is dus niet reëel om alleen naar het verschil in productie en plaatsingsruimte te kijken. POV vraagt al ruim 10 jaar om extra verwerkingscapaciteit en mestverwaarding. Bij meer mestverwerking en mestverwaarding loopt het verschil tussen productie en plaatsing ook minder uit de pas! Zorg dat hierin versnelling in komt.

Mestverwaarding is geen doel op zich. Mestverwaarding is een middel en kan aan belangrijke maatschappelijke doelen bijdragen. Denk aan verbetering van bodem- en waterkwaliteit, reductie van stikstof en broeikasgassen, het efficiënt hergebruiken van mest om te voldoen aan de circulaire doelstelling, energievoorziening en de voedselvoorziening. Mestverwaarding kan daarnaast een bijdrage leveren aan de beweging richting kringlooplandbouw. Voorwaarden hierbij zijn passende wet- en regelgeving, zoals toestemming voor de inzet van RENURE producten in plaats van kunstmest. Daarnaast vragen we met klem, al jaren, om een doorbraak in vergunningverlening voor mestverwerkingslocaties. Het Rijk moet hier regie op gaan nemen. En eindelijk invulling gaan geven aan afspraken die zijn gemaakt in het Actieprogramma Vitale Varkenshouderij.

6) Rechtsvorm

Afoming bij bedrijfsoverdracht wordt 'standaard' gemaakt, met als uitzondering bedrijfsoverdracht binnen familie of vanwege erfopvolging. Ook uitgezonderd is de situatie waarbij productierechten door ondernemers worden ingebracht in een maatschap, CV of VOF, waarbij de inbrenger wel onderdeel van de bedrijfsvoering moet blijven. Echter, wanneer productierechten in een BV of NV worden ondergebracht dan vindt er wel afoming plaats. Dit is onwenselijk.

Een ander bezwaar is dat bij bedrijfsoverdracht aan een niet-familieel er ook afgeroomd wordt. Juist met de vergrijzing van de sector en de vele bedrijven zonder bedrijfsopvolger vindt POV het onwenselijk dat (jonge) instromers in de sector die een bedrijf buiten het familieverband overnemen geconfronteerd worden met afoming.

7) Algemene maatregel van bestuur

In het wetsvoorstel is een delegatiegrondslag opgenomen om met behulp van een AMvB meer flexibel te zijn in de verdeling van de sectorale plafonds. Het is echter wat POV betreft onwenselijk dat plafonds zo gemakkelijk naar beneden worden bijgesteld. Ten eerste, met een AMvB is er geen inspraak van de Tweede en Eerste Kamer of sector zelf nodig waardoor het ministerie van LNV te veel vrijheid krijgt om zaken zelfstandig te regelen. Dit kan namelijk betekenen dat plafonds onder de nu benoemde 10% daling worden vastgesteld, terwijl er ook speelruimte nodig blijft voor andere verduurzamingsopgaves (o.a. verhogen van dierwelzijn, ander grondstofgebruik etc). Hetzelfde geldt voor de afomingspercentages, waarbij het voorstel is om deze percentages ook via een AMvB zo snel mogelijk naar beneden kunnen worden bijgesteld. Het "voordeel" van deze laatste is dat het voor nu al op het maximum van 30% zit, maar het kan dus ook andersom gelden wanneer de percentages al zijn gedaald deze weer omhoog worden gezet.

Afsluiting

Zoals aangegeven is **POV fel tegen deze gehele wetswijziging**. De varkenshouderij blijft onder haar eigen plafond, verwerkt een substantieel gedeelte van de mest, heeft al enorm geleverd qua reductie in dieraantallen en gaat middels de LBV en LBV+ nog verder dalen in dieraantallen. Daarnaast heeft de varkenshouderij ook maar een uiterst beperkte invloed op het geheel. Wij vragen inzet van de overheid om een doorbraak te krijgen op vergunningverlening voor mestverwerkingslocaties. Dát biedt toekomstgerichte oplossingen.